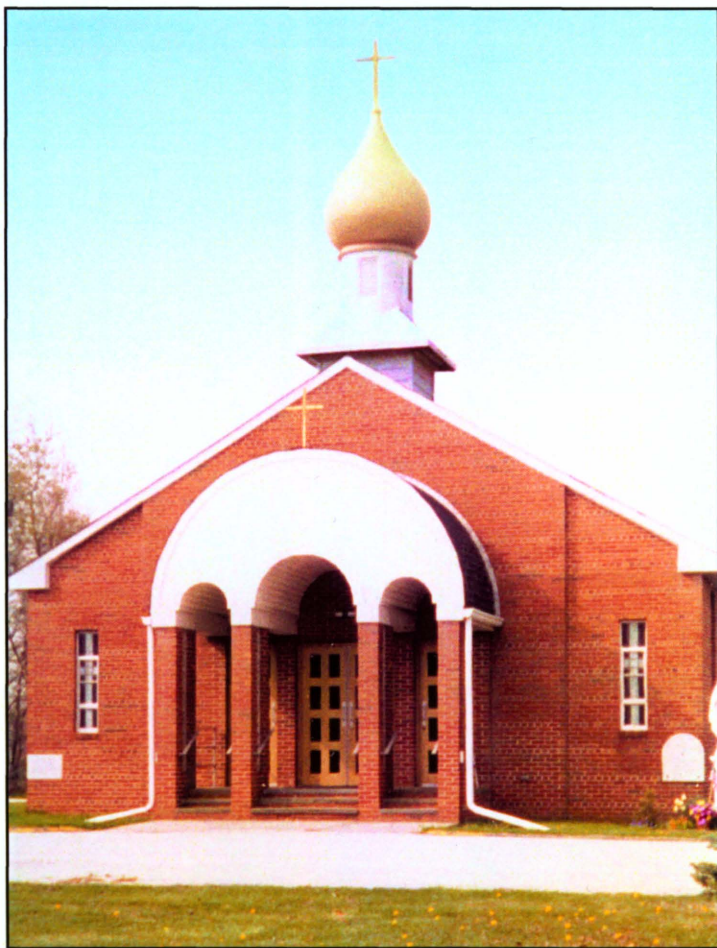

Олександр Кобаса

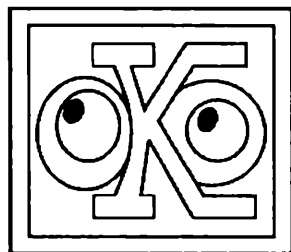
Від Братства до Союзу

*До 90-ліття поселення українців у Вілліамстовні
(1915-2005)*

Фундація „Карпати” 2005

diasporiana.org.ua

Олександр Кобаса

Від Братства до Союзу

*До 90-ліття поселення українців у Вілліямстовні
(1915-2005)*

Фундація „Карпати”: Пряшів – Вілліямстовн 2005

На першій сторінці обкладинки:

Нова Церква св. Петра і Павла у Вілліямстовні.

На останній сторінці обкладинки:

*З настінних розписів Церкви св. Петра і Павла у
Вілліямстовні: Хрещення Ісуса Христа в Йордані.*

© Олександр Кобаса: **Від Братства до Союзу**

© Упорядник та редактор: Микола Мушинка

© Обкладинка: Сергій Панчак

© Комп'ютерний набір: Магда Мушинка

Вступ

В 2005 році минає 90 років від поселення перших українців у місті Вілліямстовні. Цей ювілей ми вирішили відзначити невеличкою книжечкою про історію і сучасне життя української громади в цьому американському місті.

В першій частині книжечки ми подаємо коротку історію української громади у Вілліямстовні, зокрема поіменні списки перших поселенців і всіх священників, інформації про релігійні, страхові, громадські та політичні товариства, імена сучасних жертводавців на благодійні цілі тощо.

В другій частині наводимо повний текст Статуту Братства св. Георгія у Вілліямстовні 1916 року з ґрунтовним коментарієм до нього проф. Миколи Мушинки з Пряшівського університету, іноземного члена Національної Академії Наук України.

Вірно, що ця скромна праця, в якій освітлено шлях української громади Вілліямстовна від Братства св. Георгія до Українського Національного Союзу, зацікавить не лише українців Вілліямстовна, але й інших міст ЗДА та знайде вдячних читачів і в Україні.

Вілліямстовн, 10 січня 2005 року.

Олександр Кобаса

Історія поселення українців у Вілліямстовні та її околиці

Перші українські заробітчани поселилися у місцевості Сесіл недалеко міста Вілліямстовн, штату Нью-Джерсі 1915 року. Були це родини, що прибули із території Західної України (Галичини), яким Перша світова війна перешкодила повернутися до Старого Краю.

Перші поселенці, які оселились в околиці Вілліямстовн-Сесіл в 1915 році, це були родини: **Аркотин, Бабій, Буряк, Веклюк, Гульда, Герент, Костик, Малиновський, Марченко, Парашук, Прус, Слободян, Смерецький, Стадник, Черкави** та кілька інших, прізвища яких нам не вдалося встановити.

До Вілліямстовна вони прибули не прямо з Галичини, а із інших місцевостей штатів Нью-Джерсі та Нью-Йорк. Всі вони були колишніми селянами. Об'єднувала їх спільна Греко-католицька релігія. Церкви в них на початку не було, тому на мо-

Перше Свято Соборности України 22 січня 1986 року. Доповідь читас Керен Лісна. Направо від неї Міля Ваповська, невідомий та Олександр Кобаса.

*Свято Соборности
України 22 січня у
Вілліямstownі. Зліва:
Стефанія і
Лонгин Світенки.
Взаді Андрій Стахів.*

литви і богослужіння вони сходилися у приватній хаті. Лише в 1917 році **Петро Веклюк** пожертвував землю під будову церкви. Будівництво було завершене в 1918 році. Поряд із Церквою св. Петра і Павла була виділена ділянка для цвинтаря. До парафії тоді належало 20 родин, діти яких навчались української мови вечорами від 6 до 8 години прямо в церкві.

Парафія з року в рік зростала. На початку 50-их років до Вілліямstownу прибули українці із західної Європи. Число парафіян збільшувалося і маленька церковця стала для них тісною. Серед членів парафії виникла думка про побудову нового храму. В 1968 році було закуплено 20 акрів землі напроти старої церкви, а в 1970 році закінчено побудову храму, який несе назву старого – **Українська Католицька Церква св. Петра і Павла**. Адреса: 2493 S. Blaf Horse and Whitehall road, Cecil, P.O. Box 465 + W Williamstown, N.J. 08094-0465.

Нова церква має розміри: 45 футів довжини і 30 футів ширини. Посвятив її Архієпископ Кир Амвросій Сенишин, Митрополит ЗДА. Кількість членів у парафії мінялася – від 45 до 50 родин.

Правда, на перших порах парафіяни в новопобудованому

*Павло Лісний
підносить прапор
України над
магістратом
м. Вілліамstown.*

храмі молилися самі, бо у ЗДА була велика нестача священників, оскільки приплив переселенців із Європи під час війни повністю припинився. В 1920-22 роках у вілліамstownській церкві відправляли Служби Божі священники, які приїжджали з Філядельфії і то тільки на великі свята. Лише з 1922 року церкву стали обслуговувати постійні священники. Подаємо їх список та роки парохування:

Симеон Чижовий – 1922,
Антон Пеленський – 1923,
Іван Волошук – 1925,
Андрій Хистун – 1925-1926,
Олександр Пиш – 1927-1933,
А. Рудакевич – 1934-1936,
Григорій Канда – 1948-1950,
Петро Пелехатий – 1950-1951,
Семен Мілянич – 1951-1957,
Ізидор Нагасвський – 1957-1965,
Василь Лостен – 1965,
Михайло Польовий – 1966-1967,

**Мирон Козмовський – 1967-1974,
Михайло Ревтук – 1975-1977,
Іван Височанський – 1977-1979,
Григорій Масляк – 1979-1984,
Володимир Паска – 1984-1995,
Йосип Мартинюк – 1995-1998,
Іван Чорпіта – 1998-2002,
Павло Лабінський 2002 рік і до цього часу.**

В 1988-1989 роках парафія була найчисленніша: 100-110 парафіян, майже 50 родин.

о. Ізидор Нагасєвський з парафіянами перед старою церквою.

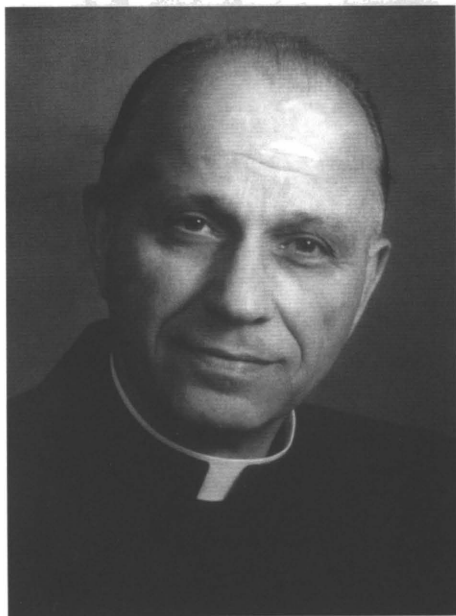

Короткий нарис життя о. П. Лабінського

Отець Павло Лабінський народився в с. Ожидів, район Буськ, Львівська область. Народну школу закінчив в м. Олесько, а гімназійні студії почав в м. Броди і закінчив у Греко-католицькій Духовній Малій Семінарії у Львові 1943-го року. Того ж самого року почав філософічно-богословські студії в Греко-католицькій Богословській Академії у Львові. Богословські студії продовжував у Богословській Академії в м. Падерборн, згодом в Українській Католицькій Духовній Семінарії в м. Гіршберг закінчуючи їх абсолюторією в Українській Католицькій Духовній Семінарії в м. Кюлембург в Голляндії.

Ідучи за вимогою часу, рішив посвятити себе праці в Христовому виноградику. Після інтенсивної підготовки під проводом Прелата і Архимандрита Отця Віктора Поспішила та задовільняючи вимоги канонічного церковного права, був

рукоположений на діакона Митрополитом Стефаном Суликом в Катедрі Непорочного Зачаття Матері Божої у Філядельфії 30-го квітня 1981 року. Того ж самого року виїхав до Риму і замешкав в Обителі Студитів і там після відбуття реколекцій Їх Святість Патріарх й Кардинал

о. Павло Лабінський.

*Майор Вілліамстовну
Кармен Ді Нові та Андрій
Стахів готують до підне-
сення над містом прапор
України в День
Соборности України .*

Кир Йосиф Сліпий уді-
лив отцю діякону Павлу
св. Тайну Священства.

Після повороту з Риму
о. Павло служив як со-
трудник при церкві св.
Верховних Апостолів Пе-
тра і Павла в Джерзі-Ситі.
Ню. Дж., опісля назначе-
ний адміністратором па-
рафії Успіння Матері Бо-
жої в Бейон, Ню. Дж. Від грудня 1984-го року до травня 2002-го
року назначений адміністратором парафій: Різдва Матері Божої в
Ню-Брансвік, Ню. Дж. і св. Архистратила та Михаїла в Гілсборо,
Ню. Дж. Від травня 2002-го року адмініструє парафію св. Верхо-
вних Апостолів Петра і Павла у Вілліамстовні, Ню. Дж.

Релігійні та світські товариства

1 січня 1916 року при Церкві св. Петра і Павла було орга-
нізовано братство під назвою **Греко-католицьке Братство
святого Георгія**. Братство мало свій статут, герб, прапор та
печатку. Статут братства, написаний від руки, зберігався в Про-
копа Гульди, нині покійного. Від нього я одержав і матеріали
відносно перших поселенців. Крім того, збереглася до сьогодні

*Група українців Вілліамстовна перед Білим домом у Вашингтоні
24 серпня 1991 р. вітає проголошення незалежності України.
В центрі з транспарентом – О. Кобаса.*

книга протоколів з жовтня 1924 року. На підставі протоколу, першим головою Братства було обрано **Василя Слободяна**, касиром – **Олексу Шалайду**, секретарем – **Івана Витязя**.

Повний текст статуту подаємо в другій частині цієї книжечки.

Крім Братства св. Георгія українці Вілліамстовна були згуртовані в ряді інших релігійних, асикураційних і громадсько-політичних товариств та організацій. Наведемо хоча би деякі з них:

Братство Апостольства Молитви

Було засноване в 1918 році. Його першою головою була обрана **Анастасія Червінко**, секретарем – **Євдокія Рій**, скарбником – **Тетяна Бабій**. На протязі років управа братства мінялася.

Нині його очолюють: голова – **Марія Юрковська**, секретар – **Галина Стахнів**.

Метою братства було утримувати в церкві порядок, а також слідкувати, що потрібно придбати для церкви і громади. Члени „Апостольства молитви” багато часу жертвували збиранню коштів для церкви, зокрема, на її внутрішнє обладнання та на погашення боргів, пов’язаних з побудовою нової церкви. З цією метою братство організувало пікніки та інші імпрези.

Страхові товариства

Першим таким товариством у Вілліямсствні був 307 відділ **Українського Народного Союзу (УНС)**, заснований в 1923 році при Братстві святого Георгія, який теж мав свою печатку і статут.

Друге товариство було засноване в 1941 році. Було це молодіжне товариство під назвою „**Україна**”. Головою товариства був **Іван Васюрко**, скарбником – **Петро Аркотин**, секретарем – **Андрій Стахнів**.

Учасники Свята Незалежності України 24 серпня вітають мера міста Джона Любі.

Український і американський прапори підготовлені до урочистого підняття над містом Вілліямстовном.

В 1950 році при злитті двох відділів УНС, товариство стало 261 відділом УНС і називається „**Україна**”. Кількість членів – 25. Секретар – **Ярема Дикон**. Тут хочу зазначити, що найбільше праці у розбудову товариства „Україна” вклав **Петро Аркотин**, який в один рік придбав 35 нових членів товариства.

Другим товариством є відділ **Союзу українців-католиків „Провидіння”**, заснований в липні 1958 року **Степаном Спринським** (нині вже покійним). Його першим головою було обрано **Йосипа Білінського**, секретарем – **Емілію Вাপовську**. На перших зборах товариства було зареєстровано 16 членів. Поступово кількість членів збільшилась на 42 особи. Багато з них вже вибрали свої поліси, деякі вже померли. Нині 74-й відділ СУК нарахує 11 чоловік.

Наймолодшим українським страховим товариством у Вілліямстовні є 18-й відділ „**Народної Помочі**”, заснований в 1966 році паном **В. Мазуром** на фермі А. Кобаси. Головою цього відділу був вибраний **Іван Лабів**, секретарем – **Степан Ви-**

повський. Членів-засновників відділу було 12. Багато членів вибувало, однак на їх місце прибували нові. На сьогодні цей відділ перестав існувати.

Відділ ООЧСУ

Одним з найвпливовіших суспільно-політичних товариств українців ЗДА є **Організація Оборони Чотирьох Свобід України (ООЧСУ)**, заснована 1946 р. на базі Організації Українських Націоналістів. Вілліамстовнський відділ ООЧСУ був заснований в 1963 р. на фермі **Олександра Кобаси**, якого було обрано головою організації. Заступником голови було обрано – **Павла Лісного**, секретарем – **Андрія Станіва**, касиром – **Михайла Виповського**. Там же була обрана контрольна комісія, очолювана **Іваном Лобівом** та **Миколою Марчевським**.

Протягом 11-тих років існування майже тої самої управи, відділ придбав значні фонди. Було організовано багато важливих імпрез, цікавих акцій для збереження духовних потреб громади і їх дітей. Разом з Честерським відділом ООЧУ, від-

*Організатори свята
Соборности України
22 січня 2004 року:
Олександр Кобаса,
Лонгин Світенко та
Андрій Стахів.*

Учасники Свята Незалежності України у Вілліямствоні 24 серпня 2004 року.

ліямстовці відкрили радіопрограму для української громади, якою довгі роки керував інженер **Андрій Забродський**.

В 1973 році чотири відділи ООЧСУ – Вілліямствону, Честера, Віллібтону і Філадельфії організували важливі імпрези, пікніки та забави для духовного відпочинку української громади. Серед членів панувала дружня атмосфера, злагода, а сам відділ належав до вірцевих.

В 1974 р. головою вілліямстовнського відділу ООЧСУ було обрано **Михайла Ваповського** (нині покійного), який працював до 1976 року.

В тому році новим головою став **Іван Васюрко**, що працював до 1983 року. В цьому ж році, на жаль, відділ перестав існувати.

Щороку в Стейтовому коледжі в **Глосборо** відбуваються етнічні фестивалі. Для того, щоб українці могли взяти участь у фестивалі, в 1986 році було організовано **Український Громадський Комітет південного Нью-Джерсі** в місті Вілліямставн. Від цього часу українська група щороку приймала

На святі Незалежності України 24 серпня промовляє Джон Любі – мер міста Вілліямстовн. Взаді: Лонгин Світенко, Роман Гарасим та Іван Васнорко.

участь у фестивалі, про що були численні згадки в американській пресі, головним чином, у „Віснику”.

* * *

На закінчення цього короткого огляду хочу згадати про **Свято Соборности України** 22 січня. Від 1986 року мер міста Вілліямставн кожного року в цей день видає прокламацію в честь української громади, а на мачті „City Holt” весь день майорить український синьо-жовтий прапор.

Коли 24 серпня 1991 р. було проголошено Самостійність України, українці Вілліямстовна вважали це здійсненням своїх заповітних мрій і влаштували великі маніфестації. Мер міста з цієї нагоди вивісив над будинком магістрату синьо-жовтий пра-

пор. З того часу цей акт став традиційним. Мер міста щороку в день 24 серпня видає прокламацію, над магістратом Ситі-Гол повіває український прапор.

Для історії хочу згадати, що 1992 р. наша громада відзначила 75-ліття існування української парафії.

Майже всі парафіяни щонеділі беруть участь в Богослуженні, бо для повноцінного життя людина потребує і душевного корму. По Богослуженні парафіяни сходяться до церковної домівки „на каву”. Це – вдячна нагода поспілкуватися, поділитися новинами, привітати гостей з інших міст і з України.

Щоб церква гарно виглядала, цим займається Апостольство Молитви. Воно рівно ж не забуває ні про щорічні імпрези, такі, як Свячення і Просфора. Серед осіб, які довгі роки працювали в церкві і навколо церкви треба згадати дяка **Івана Вітязя**, якій вірно служив своїй парафії понад пів століття: від 1950 по 2001 рік. Далі це були: **Прокіп Буйда**, **Адам Журибіда** та **Андрій Стахнів**, який дякує в церкві до сьогодні. До помочі має Михайла Кузьму.

За те належить йому щира подяка. Подяку заслуговують і жінки, які щонеділі обслуговують домівку та, зокрема, пекарня **Бернард Росік**, яка постачає її печивом.

Відкриття церковної домівки в 1986 році стало значною подією для української громади Вілліамстовна. Найбільше праці у цю справу вложив **Лонгин Свитенко** – ініціатор проекту її побудови.

При цій нагоді не можна не згадати й інших осіб, які спричинились до побудови і обладнання домівки, а саме:

о. Володимир Паска (єпископ),

Андрій Стахнів, **Дмитро Молдован**, **Микола Ремчук**, **Олександр Кобаса**, **Іван Бейсюк**, **Галя Стахнів**, **Стефанія Світенко**, **Марія Флюнт**, **Марта Безпалко**, **Міля Ваповська**, **Ольга Брик**, **Галя Кузьмінська**.

Пожертви парафіян на благодійні цілі (1989-1999)

*Благословення
патріярха
Йосифа Сліпого
українській громаді
м. Віллямстовна та
подяка за їх подарунок.*

ЙОСИФ КАРД. (Сліпий - Коберяницький - Дичинівський)
Верхов. Архисв. Українців, Митрополит і пр.

*щиро дякує за ласкаві побажання
і признає Божого благословення*

Здоб. дая-зопр

Handwritten signature of Cardinal Joseph Karad

ВАТИКАН

2/3 1576

C. J. M.

Ваше Превосходство.
Дорогий Благоухо Кембридж!

Принимайте наш любительский поклон
и цветущий сад. Молчанов Вадим
и его за Вами изредка и прощай
где вы Вадим Старославский

1) Николая Парыж	10.00	14) Уосиф Свирежский	5.00
2) Дмитрий Мордочан	20.00	15) Борис Шимонко	10.00
3) Павел Лисовий	5.00	16) Степан Пасмук	1.00
4) Заря Кухаренко	2.00	17) Мария Катиц	5.00
5) Александр Жбаса	20.00	20) Михаил Станиско	10.00
6) Андрий Станисл	20.00	21) Петро Кирук	50.00
7) Лео Барисо	20.00	22) Михаил Матковський	2.00
8) Василь Боровий	5.00	23) Пётр Вробис	3.00
9) Иван Василько	25.00	24) Мария Биливська	5.00
10) Михаил Вановский	10.00	25) Уосиф Архемко	2.00
11) Петро Архемко	5.00	26) Мария Забрук	20.00
12) Анна Бабий	5.00	27) Лео Баренко	8.00
13) Иван Байсак	5.00	Ка Леонид Кавальский	10.00
14) Александр Вороний	2.00	профессор Микола Андрус	20.00
15) Анастасия Малак	5.00	Заслуженный артист Украины	50.00
Збигнiew Андрий Станислав		Григорий	330.00

Лист українських громадян Вілліамстовна Патріярху Й. Сліпому.

Українське Братства св. Георгія у Вілліамстовні 1916 року

Нещодавно визначний діяч української еміграції в США *Олександр Кобасца*¹ надіслав мені цінний письмовий документ – „*Статут Братства св. Георгія 1916 року*”². Це – сім листів розмірів 25х20 см., вирізаних із номерованого канцелярського зошита (с. 165-176 та 131-132), густо записаних чорним чорнилом (остання сторінка порожня). Листи скріплені металевими шпильками.

Зміст статуту розподілено до сімох частин, номерованих латинськими та арабськими цифрами і до 44 пунктів (точок), номерованих арабськими цифрами.

Із Статуту виходить, що Братство св. Георгія, це – добродійне товариство при Українській Греко-католицькій Церкві св. Петра і Павла у Вілліамстовні, спрямоване на моральну і матеріальну підтримку українських заробітчан в даному місті та його околиці. Сферу своєї діяльності Братство поширювало і на інші області, маючи на увазі „добро українського народу в Америці і в Старім Краю” (§ 5/6). Братство мало свій прапор (жовто-синій з гербом Західної України – Левом) та печатку. На рукопису Статуту немає офіційного затвердження вищою владою.

Нижче спробую подати короткий огляд історії братств в Україні та серед українців за океаном.

¹ Близьче про його життя і діяльність див.: Мушинка М.: Лемко з серцем українця. – Пряшів, 2003.

² Точна назва документу: *Статут Брацтва Бенефітового Вілліамстовні, Нью Джерсі, заложеного 1 січня 1916 року*. Назва товариства за статутом „Українське греко-католицьке братство св. Георгія”.

Учасники Свята Незалежності України 24 серпня 2004 р. вітають мера міста Вілліамсговна.

* * *

Традиція українських „братств” сягає 15 століття. Вони за-сновувались при церковних парафіях в містах Західної України і об’єднували українських (руських) членів місцевих ремісничих, цехових та торгових організацій. Українські братства за-сновувалися за зразком західноєвропейських, які у середньо-віччі знаходилися майже в кожному місті.

Члени братств частину свого заробітку вкладали у спільну касу, з якої фінансували різні благодійні заходи: побудову та утримування храмів, шкіл, сиротинців, шпиталів, друкарень, бібліотек тощо. Поступово до роботи братств залучалася і українська шляхта та міщанство. Найвідомішими стали: *Успенське*

Олександр Кобаса відкриває День Незалежності України 24 серпня 2004 року. Вліво від нього: Лонгин Світенко, Джон Любі та Галя Стахів. Направо: о. Йосип Мартинюк та Павло Лісний.

братство у Львові, засноване близько 1453 року, Рогатинське (1591), Перемиське (1592), Луцьке (1617) та інші.

В 16-17 ст. братства поширилися і на Східну Україну. До Київського братства, заснованого близько 1615 року при Бого-явленському монастирі, вступило також Запорозьке військо на чолі з гетьманом П. Сагайдачним ³.

При багатьох братствах України існували братські школи, які переростали у вищі учбові заклади, часто з власними друкарнями та іконописними майстернями. Отак виникли, наприклад, Львівська братська школа (1585), Київська братська школа (1615), яка переросла у Києво-Могилянську академію

³ Ісаєвич Я.: *Братства та їх роль в розвитку української культури XVI-XVIII ст.* – Київ, 1966.

*Між двома прапорами
пані Марія Флюнт.*

(1632), Луцька братська школа (1620) та ряд інших. З тих шкіл вийшла майже вся національно свідомо українська інтелігенція 17-18 ст.⁴

Ці братства та їх школи фінансово підтримували, зокрема, українські магнати: К. Острозький, А. Кисіль, І. Мазепа та ін.

В 18-19 ст. у зв'язку із сильною русифікацією, полонізацією та мадяризацією українського населення, українські братства занепали. Спроби їх відродження були жорсткою придушені. Наприклад, всіх дванадцятьох членів таємного *Кирило-Мефодіївського братства*, заснованого в грудні 1845 року, було засуджено на довгорічну неволю. Найбільше постраждав Т. Г. Шевченко, якого царський уряд засудив на десять років солдатської служби в Окремому Оренбурзькому корпусі із заборонаю писати й малювати.

⁴ Мединський Є.: *Братські школи України і Білорусії в XVI-XVIII століттях.* – Київ, 1958.

*Олександр Кобаса та Павло Лісний
вітають мера Вілліамстовну
Кармена Ді Нові в
День Незалежності України
24 серпня 2004 р.*

На закарпатських землях у другій половині 19 ст. були засновані братства (общества) св. Василя та св. Івана Хрестителя, але й вони були ліквідовані угорською владою.

В 1891 р. група українських студентів (Б. Грінченко, І. Липа, М. Міхновський, В. Боровик, В. Базькевич та ін.) на могилі Т. Шевченка у Каневі заснувала таємне товариство під назвою *Братство Тарасівців*, яке своїм основним завданням ставило боротьбу за національне визволення українського народу. Наперекір жорстоким переслідуванням, братство розгорнуло широку національно-просвітню діяльність, а в 1900 р. перетворилося в *Револьюційну українську партію*⁵.

Наприкінці 19 та на початку 20 ст. українські (руські) братства почали виникати і в Західній Україні, а звідти поширилися і серед українських заробітчан за океаном. Першим було *Братство св. Миколая в Шенандоа*, засноване 1885 р. До нього приєдналося дванадцять інших братств русинів у США, які в 1892 р. об'єдналися в русофільське *Соединеніє греко-католи-*

⁵ Гунчак Т. – Сольчаник Р.: *Українська суспільно-політична думка в ХХ столітті*. – Т. 1. – Сучасність. – Нью-Йорк, 1983. – С. 19-25.

*Мер Вілліямс-Джон Любі передає прокламацію
Олександрові Кобасі.*

ческих русских братств в США. В 1914 р. від нього відщепилася група заробітчан, що не погоджувалася з консервативною москвофільською політикою керівництва „Соединенія”. Вони заснували *Руський Народний Союз*. Нині це найдавніша і найміцніша братсько-забезпечена організація за межами України – *Український Народний Союз* з центром в Джерсі-Сіті, де має 14-поверховий адміністративний будинок. Від 1893 року по сей день УНС видає газету „Свобода”.

У м. Вінніпегу (Канада) вже 1905 р. було засноване *Братство св. Николая*, яке об'єднувало українців-католиків. В 1930 р. воно поширило сферу своєї діяльності на цілу Канаду. З інших „братських” організацій, що гуртують, головним чином, українців Закарпаття, Лемківщини та Пряшівщини, на увагу заслуговують: *Український Робітничий Союз* (заснований 1910 р. в Скрентоні), *Українська народна поліч* (заснована 1915 р. в Пітсбурзі), *Собрание Греко-католицьких Церковних Братств* в Меккіз-Порт, *Общество Русских братств*, *Русское Православное Католическое Общество*, *Лемко-Союз*, *Українська*

*На Святі
Незламності
України
24 серпня 2004 р.
у Вілліамстовні
урочисту
доповідь читає
п. Андрій Ста-
хів.*

Вільна Громада Америки, Організація Оборони Лемківщини, Карпатський Союз, Ліга американських українців, Американська Руська народна Рада (заснована 1915 р. в Нью Йорку), Американський Комітет Визволення України та ряд інших⁶.

* * *

Нижче публікований статут *Братства св. Георгія у Вілліамстовні* 1916 р. має важливе значення не лише в історії української еміграції, але й в загальноукраїнській історії.

Українське братство у Вілліамстовні було засноване в часі Першої світової війни, коли на горизонті виринала ідея самостійної Української держави. В самому статуті про це не сказано ні слова, однак факт, що воно названо **українським** братством, говорить сам за себе.

Члени братства підлягали добровільній, але суворій дисципліні. Крім обов'язку плачення членських внесків (50 центів на місяць) вони брали на себе обов'язок вести моральне життя, не

⁶ *Енциклопедія українознавства. – Т. 3. – Париж – Нью-Йорк, 1959. – С. 817-818 (Василь Маркусь).*

вживати алкогольних напитків, посилати своїх дітей у школи, всі взаємні конфлікти рішати мирним шляхом та за допомогою власного братського суду.

Члени братства становили добре зорганізовану демократичну громаду, в якій кожен користався повною індивідуальною свободою, однак змушений був дотримувати певні колективні норми, точно окреслені статутом. Порухення цих норм мало за наслідок вилучення із громади, тобто із братства. Суворі дисципліна панувала і на зборах Братства, терміни яких точно визначалися статутом. Отже, членів, що працювали в різних заводах і жили в різних місцевостях не потрібно було попередньо запрошувати на збори (з винятком позачергових зборів). Кожен приходив сам. Оскільки і тоді найчастішими темами дискусій

*Внучка Павла Лісного вручає квіти мерові міста Вілліамстови
Джонні Любі.*

(і сварок) були – релігія і політика, статут забороняв на зборах порушувати ці дві теми. Не виправдана неприсутність на зборах каралася грошовими санкціями, причому трикратна неприсутність на зборах, як і трьохмісячне неплатення членських внесків, мали за наслідок вилучення із братства. Цікаво, що члени управи, згідно із статутом, за допущені провини каралися подвійною грошевою сумою.

Фінансову та моральну допомогу братство давало, головним чином, хворим членам. Статут передбачав функції „опікунів хворих”, обов’язком яких були регулярні відвідини недужого члена та точна евіденція часу його непрацездатності. Якби братство виною опікуна виплатило фінансову підтримку здоровому членові, опікун змушений був внести у братську касу подвійну суму збитку. Фінансова кара була статутом передбачена і за неприсутність на похороні „брата” і навіть за брудний одяг на похороні.

Ми не знаємо, хто був автором Статуту Братства св. Георгія. Вже загальне знайомство з його змістом і формою прозраджує, що була це людина непересічного інтелекту, однак лише з мінімальною шкільною освітою, тобто знанням читати і писати, здобутим, правдоподібно, самотужки. Про це свідчить факт, що автор зовсім не володів не те що українським, але й жодним іншим правописом. Він, наприклад, не знав, що таке крапка і куди її ставити, тому ставив крапки куди завгодно. Такі розділові знаки як кома, двокрапка, крапка з комою, тире, знаки оклику та запитання в його Статуті зовсім відсутні. В одне слово автор часто об’єднував два і більше слів, натомість деякі слова поділяв на склади без яких-небудь правил. Великі літери він часто вживав навіть у середині слова, наприклад, *укРаїнський*. Закінчення третьої особи дієслів теперішнього часу пише з *ь*, інколи без *ь*. Частку *ся* інколи пише разом з дієсловом, інколи окремо. Час від часу заміняє її часткою *сі*, що би могло свідчити про гуцульське походження автора.

Мер міста п. Геневорт читає проклямацію до української громади Вілліамстовна. Направо від нього: Олександр Кобаса і Павло Лісний.

При укладенні Статуту автор напевно користувався якимсь іншим статутом, мабуть чужомовним. Про це свідчить наявність у ньому англомовних слів: *бенефітовий, мітінг, галя, салона* та ін., які серед українських заробітчан стали загальноновживаними і в їх українській розмовній мові. Правда, пункти (точки) чужого статуту він пристосував до вимог української громади.

На жаль, ми не знаємо ні списку ні кількості членів Братства св. Георгія у Вілліамстовні, ні імен членів його управи (уряду), ні часу його існування. Не вдалося віднайти навіть його печатку на якомусь документі. Все це є предметом дальших досліджень. У п. Олександра Кобаси зберігається книга протоколів Братства св. Георгія у Вілліамстовні з жовтня 1924 року, в якій зазначено, що першим головою Братства був **Василь Слободян**, секретаром – **Іван Витязь**, а касиром – **Олекса Шалайда**.

Правдоподібно хтось із них є автором статуту.

Нижче подаємо повний текст Статуту Братства св. Георгія у Вільямstown з максимальним відбиттям його первісного звучання, тобто із збереженням фонетики, морфології та синтаксису його мови.

За тогочасними нормами (1916 рік) виправляємо лише явні помилки автора. Наприклад, він часто користується фонетичним (не етимологічним) принципом, тобто пише так як чує: *брацтво* (замість *братство*), *присідатель* (замість *предсідатель*; нині – *голова*), *ни* (замість *не*): *нипресутність* (замість *неприсутність*), *низкінчити* (замість *не скінчить*), *аркоголь* (замість *алкоголь*), *голусувати* (замість *голосувати*) і т. п.

Пунктуацію пристосовуємо до норм сучасного українського правопису. Пропуски наводимо в квадратних дужках, на найбільші помилки звертаємо увагу та незрозумілі слова пояснюємо в примітках.

Статут Братства Бенефітового¹, Вілямстовн, Н. Дж. Заложено 1 січня, року 1916

Часть I, 1

Точка² 1. Братство зове ся Греко-католицке Українське св. Георгія в Вілямстовн, Н[ью]Дж[ерсі].

Точка 2. Посідок Братства єст Сесил ровд. в м. Н[ью]Дж[ерсі].

Точка 3. Братство уживає печатку з написом: Братство св. Георгія; в перекладі ангельским: Brotherhood of St. George, Williamstown, N.J.

Точка 4. Прапор Братства св. Георгія – синьо-жовтий: по одній стороні герб України, то є лев на скалі і українська надпись: Вілямстовн, Н. Дж. і заложения: дня 1 січня року 1916. На другій стороні – портрет св. Георгія. Англіцкім: Benefit Georgija.

Точка 5. Цілі Братства є матеріяльні і моральні. Матеріяльні:

а/ Спомагання членів на случай недуги і каліцтва дочасно.

Цілі моральні:

б/ Ширеня взаємной любови, згоди і просвіти поміж членами. Старанє ся о добра Греко-католицкої церкви, читальні і других позиточних інституцій. Підпиране³ українських газет і видавництв. Спомаганє всяких потрібних підприємств, маючи на цілі добро українського народу в Америці і в старім Краю.

Часть II, 2

Услівя і спосіб принимання. Права і обовязки членів

Точка 6. Членом Братства може бути кождий Славян, коли при добрім здоровю і не має меньше як 18 літ життя, а найбільше 50 літ життя. Урядниками можуть бути лише Українці.

Точка 7. Хотячий вступити до Братства мусить заплатити

¹ бенефітовий – благодійний

² Слово „точка” у першому пункті (на відміну від інших) – відсутнє.

³ підпиране – підтримка

Статут Братства Бенедиктового Вілліамстона Н.Д.

1. замислено 1 січня року 1916.

Госп. 1.

Братство зовсім Ціліс Католік. у Крайнісше.
св. Георгія в Вілліамстон Н.Д.

точка 2. посилає Братства зет Вілліам. прав. в. м. Н.Д.

3. Братство уживає паратну з написом. Братства
4. св. Георгія в Теревладі англійским. Brother-
hood of St. George. Williamston N.J.

Статут Братства точка 4.

Статут Братства св. Георгія єсть неспівний
опі одні сторони Церк. у Крайнісше. тож лев. нахили
і у Крайнісше. написе. Вілліамстон Н.Д. і дасо-
чення дня 1 січня року 1916 на другий
сторони потрібн. св. Георгія англійским.

Benefit Georgia,

Точка 5

Ціліс Братства є матеріальні і моральні
ціліс. матеріальні. а з. Вспомогат. членів
наступай. недуги і халицтва догасно.

Б. ціліс моральні Ширеня взаємной ємоови,
згоди. і проєвіти поміт членами стараня са
озобра. Ціліс Католік. дої Церкві і гитамні
і дружиє поти потише. і інституції підпірає.
і у Крайнісше. газет. вивицтв. ємоогат.
важн. потрібних. підписиєств. маюти націли
добра. у Крайнісше. од народу. в єксперіції і
в старіим Країно.

Перша сторінка „Статуту Братства св. Георгія”.

вступ 50 ц. і місячну вкладку 50 ц. і бути представлений на мітіngu через 2 членів, котрі его знають щонайменше 3 місяці і посвідчать о його добрім стані здоровля.

Точка 8. Коли би Братство сумнівало ся о добрім стані его здоровля, тоді вибирає ся комітет до розсліdження стану здоровля кандидата. Крім сего, кандидат мусить подати на руки секретаря своє докладне ім'я і назвико, місце уродження, адресу, свій вік, чи жонатий чи самотний. Відтак має заплатити вступ і опустити галю, доки не скінчить ся⁴ нарада о сим чи має бути прийнятий, або ні. На случай неприйнятя звертає сі йому сей час його вступне.

Точка 9. Кожний член Братства обов'язаний:

а/ Поступати точно після приписів сього статута, а також після ухвал членів на мітіngu.

б/ Платити точно місячні вкладки без згляду на те, чи здоров чи хорий. Коли перенесеть ся на стало до другої місцевости, а хоче надалше позістати членом того Братства, мусить мати заплачені вкладки щонайменш е за три місяці наперед.

г/ Старати ся о нових членів для Братства.

д/ Приходити на всі мітіngи Братства і заховувати ся на них прилично. Не розмовляти під час мітіngu, ані не виходити⁵ з галі без дозволу предсідателя⁶ або его заступника.

ж/ Не виявляти нікому поза Братством, що на мітіngu говорило ся, або діяло ся.

з/ Коли захорує, мусить дати знати о тім до 24 годин секретарю, а коли виздоровіє, повинен також сей час повідомити про се секретаря. Під час недуги не вільно ходити поза домом і так само не вільно пити алькоголічних⁷ трунків.

к/ Відвідати хорого коли прийде на него черга або поставити

⁴ в оригіналі – нискінчить ся

⁵ в оригіналі – нивіходити

⁶ в оригіналі – присідателя

⁷ в оригіналі – аркоголічних

другого на своє місце і на свій кошт.

л/ Посилати свої діти до школи.

м/ Проводити чесне і моральне⁸ життя.

Точка 10. Кожен член має право:

а/ До запитоми в сумі 5 доля[рі]в на тиждень, коли належав до Братства повних 6 місяців, є дійсно хорий, але не на звичайної причини [хоробу] і не менше як один цілий тиждень. Коли хороба триває тільки 5 днів, то член не дістає запитоми.

б/ До запитоми тижневої по 5 долярів через 6 тижні.

в/ Коли член єст надаліше хорий, то слідуєчих 7 тижнів по 2.50 д.⁹, а потім права не має до жадної запитоми через 6 місяців, а по шістьох місяцях належить до запитоми, если єст хорий на иньшу хоробу.

д/ Голосувати, коли належить до Братства три місяці і був присутній на трьох мітінгах.

ж/ Коли член не платив місячних або других означених приписами складок через 3 місяці, має бути з Братства виключений.

Часть III, 3

Точка 11. Рішення западають¹⁰ більшостію голосів.

а/ На річнім мітінгу вибирає сі всіх урядників¹¹ Братства. На кожного урядника можна ставити трьох кандидатів. Вибори відбувають сі тайно. По скінченню¹² виборів секретар записує нововибраних урядників до Протокової книги.

б/ Жаден урядник не має права на [се]бе голосувати.

⁸ в оригіналі перекреслене первісне „*тверезе*”, а над ним олівцем написано – „*моральне*”

⁹ в оригіналі – 2.50 ц.

¹⁰ западають – ухвалюються

¹¹ урядник – функціонер

¹² в оригіналі – Позкінченню

Часть IV, 4

Точка 12. Уряд¹³ Братства складає сі з председателя і його заступника, касієра і його заступника, секретаря і його заступника, трьох контрольорів і двох опікунів хорих.

Точка 13. Урядників вибирає сі кожного року на час 12 місяців. Всі они мусять знати читати і писати.

Точка 14. Председатель відповідає за все перед цілим Братством. Він скликає мітинги місячні, річні і надзвичайні; отвірає їх і веде під час них порядок, уділяє голосу і відбирає. В разі потреби [має вирішальний] голос на случай рівности голосів. При дискусії над якоюсь справою уважає аби кождий говорив до річі, не ображував нікого і не робив сварки. Упоминає заховуючих ся неприлично, а навіть може засудити таких на кару. Замикає мітинги. Председатель підписує всі протоколові розпорядження і взагалі є репрезентантом Братства. Він уважає також на те, аби приписи статута не були переступлені і аби кождий член виповнював тоє, що до него належить. Він переховує також печатку Братства.

Точка 15. Заступник председателя заступає місце председателя в разі єго неприсутности. А єсли би виїхав на довгий час, або помер, то заступник обнимає його місце аж до виборів.

Точка 16. Секретар списує всі ухвали членів до протоколової книги, відтак прочитує їх на слідуєчій мітингу або тоді, коли члени того вимагають. Провадить спис членів, кар, доходів і розходів. Підписує всякі розпорядження, банкові квити і чеки і також оголошення і всякі рахунки і з того всього [дає] справозданє на мітингу і підписує всі листи, прочитує їх на мітингу і підписує після ухвали членів.

Точка 17. Заступник секретаря має помагати секретарови коли сего вимагає потреба, а під час його неприсутности має заступати місце до нових виборів.

¹³ уряд – комітет, управа

Точка 18. Касієр має опікувати ся цілим маєтком Братства, то є має мати під своїм зарядом не лиш гроші, але всі вартосні папери і маєток Братства. За весь маєток відповідає перед цілим Братством. Касієр єст гваринтований¹⁴ своїм прапертами¹⁵. Всі виплати мають полагоджувати ся чеками, підписаними предсідателем і секретором. На чеках має бути також витиснена печатка Братства. Секретар має складати чеки і провадити як найдокладнійший рахунок і здавати з того всього справозданє, коли Братство зажадає.

Точка 19. Заступник касієра заступає місце касієра під час єго неприсутности¹⁶, а зібрані гроші і иньчі річі, які зібрав під час неприсутности касієра на мітінгу, віддає касієрови на сліду-ючім мітінгу. Під час вакації касієра, зістає на сім становищі аж до виборів і виповняє всі його обовязки.

Точка 20. Контрольори, котрих є трьох, мають добре глядіти за тим, аби все так робилося, як статуту приписують, а особливо, аби урядники належито сповняли свої повиности, аби маєтком Братства заряджували¹⁷ належито і аби всі книги-рахунки, так секретаря як і касієра находили ся в належнім порядку. А коли зауважають¹⁸ що недоброго, мають сей час звернути увагу урядників і цілого Братства, аби злomu можна було завчасу запобігти. Крім того, мають вони наглядати на інвентар Братства, а що найважнійше, принаймєнше що чверть року перепровадити точну контролію¹⁹ з маєтку Братства. А коли всьо в порядку – підписати книги.

Точка 21. Опікуни хорих, діставши відомість від секретаря о хорім члені, мають сей час до него поспішати і совістно пере-

¹⁴ *гваринтований – забезпечений*

¹⁵ *праперти – уповноваження*

¹⁶ *в оригіналі – неприсутности*

¹⁷ *заряджувати – управляти*

¹⁸ *зауважити – спостерегти*

¹⁹ *контролія – ревізія*

конати ся о його недужі і також мають записати день, в котрім захорував. Коли хорий член потребує лікаря, в такому случаю опікуни хорих мають також постарати ся о лікаря і так само коли би сего вимагала потреба, о відвезенє його до шпиталю. Через цілий час недуги члена мають опікуни до него навідувати ся як найчастіше, а в кінці записати день, в котрім член виздоровів.

Часть V, 5

Точка 22. Мітинги відбуваються місячні, чвертьрічні, річні і надзвичайні.

а/ Мітинги місячні відбуваються: перша неділя по першім кожного місяця.

б/ Мітинги чвертьрічні відбуваються в першу неділю по першім: в марцю, червні, вересні і грудні.

в/ Річний мітинг відбуває сі в першу неділю по першім в грудні кожного року.

г/ Надзвичайні мітинги відбуваються тоді, коли того жадає від председателя бодай одна третя часть членів Братства і коли є до полагодження якась дуже важна справа.

Точка 23. Жаден мітинг не може бути отворений, коли нема на нім присутніх що найменше сім членів. До отвореня мітингу річного або надзвичайного потрібна є конечно присутність – одна трятя²⁰ часть членів Братства.

Точка 24. Ухвали западают більшістю голосів присутніх на мітингу членів і є для всіх обовязуючі.

Точка 25. Порядок мітингу є слідующий:

1. Председатель отворяє мітинг.
2. Секретар прочитає імена урядників, а на річним і надзвичайним мітингу також імена всіх членів і занотує неприсутніх.
3. Секретар прочитає протокол з посліднього мітингу.

²⁰ Під цим словом олівцем зазначено – „Помилка”.

4. Прийняття нових членів.
5. Платити місячних вкладок і других належитостей.
6. Подати до відома про справи хорих.
7. Справоздати комітету.
8. Прочитувати листів і других кореспонденцій²¹, відносячихся до Братства.
9. Полагоджувати справ не докінчених на попереднім мітингу.
10. Подавати нових проєктів для добра Братства.
11. Вибори урядників або другого комітету.
12. Прочитати доходів і розходів, а також справоздати зі стану каси Братства.
13. Закриття мітингу.

Точка 26. Під час мітингу не вільно говорити о релігійних або політичних справах, як також не вільно провадити суперечки, яка би тичила сі віри або партійности.

Часть VI, 6

Точка 27. Коли урядник не явиться на мітинг без важної причини, має заплатити кару: председатель, секретар і касієр по 50 центів, прочі урядники – по 25 центів. Коли би урядник не явився без важної причини на двох по собі наступаючих мітингах, має [бути] з уряду усунений і заплатити грошову кару.

Точка 28. Коли би котрий з опікунів хорих подав когось фальшиво за хорого і йому була виплачена запомога, тоді опікун хорих має звернути сю суму до каси подвійно.

Точка 29. Коли член не заплатить місячних або других означених вкладок через 3 місяці і не дає про себе Братству нічого знати, буде з Братства вимазаний²². Коли би опісля сей член хотів наново вступити до Братства, то він буде прийнятий, однак тратить всі свої давні права членства, а має лише такі права як

²¹ в оригіналі – *кореспонденції*

²² *вимазаний – викреслений*

звичайний нововступний член, то є: набуває права до заповомогі, взагалі, стає сі повним членом доперва по 6 місяцях.

Точка 30. Коли би вступающий до Братства подав фальшивий свій вік і імя або назвиско, або також стан здоровля і т. п., не буде мати права до жадной заповомогі.

Точка 31. Коли хорий член буде ходи[ти] по сальонах²³ і забавах, бити ся і т. п., не дістане жадної заповомогі.

Точка 32. Коли на котрого члена прийде черга іти до хорого, а він не піде і нікого на своє місце не пішле, заплатить кару 1.00 доляра.

Точка 33. Коли член без важной причини не піде на похорон помершого члена, заплатить кару доляра.

Точка 34. Коли член прийде на похорон, або на яку иньшу пораду брудний, неочищений або не в тверезім стані, буде з сей поради усунений²⁴.

Точка 35. Коли би член під час мітінгу заховав ся неприлично, під час дискусії уживав бридких слів, галасував, обіджував других, або був не в тверезім стані і не замовчав по другім упімненню председателя, буде випроваджений з галі і засуджений на грошеву кару після осуду членів. Коли би те саме повторилося на другім мітінгу, буде з Братства виключений.

Точка 36. Коли би котрийс з членів проводив неморальне жите, упивав ся, очернював других членів або ціле Братство, буде поставлений перед мировий суд Братства, який його укарає грошево. Коли би, однак, се не помогло, буде з Братства виключений.

Точка 37. Коли член під час мітінгу і без дозволу председателя вийде з галі і не верне назад, буде караний. Каждый член, котрий належит до Братства має належати так само до церкви Гр[еко-]католицької св. Петра і Павла.

²³ в оригіналі – по салюнах

²⁴ в оригіналі – осунений

Точка 38. Коли член не явиться без важной причини²⁵ на чвертьрічнім або на річнім мітінгу, заплатити таку кару, яку Братство на него наложити. А коли се буде урядник, заплатити кару подвійну.

Точка 39. Коли член не явиться на звичайнім мітінгу, заплатити також кару в такій висоті, яку назначить Братство.

Точка 40. Кожний член, котрий зістане вибраний урядником, а не хотів би уряду прийняти, заплатити кару \$ 1.00, а котрий би з урядників усував сі без важної причини з уряду, підлягає під кару у висоті такій, яку назначить Братство.

Часть VII, 7

Точка 41. Коли двоє членів мають між собою яке непорозумінє, не можуть сей час удавати сі на судову дорогу, але мають полагодити свій спір при помочі Братського мирового суду. В тій цілі вибирають собі зпоміж Братів по одному або по двох членів, а ті два чи чотири вибирають собі єще одного яко председателя, який рішає лиш тоді, коли є рівність голосів. Суд такий розсуджує спорячих членів.

Точка 42. Коли би спорячі члени не були вдоволені з засуду, виданого мировим судом, в такім случаю мусить ся сю справу представити в правдивім сьвітлі на мітінгу. І як Братство розсудить, так має бути. В случаю, коли би вони і з суду братського були невдоволені, можуть тоді удатись на судову дорогу, однак тільки тоді, коли Братство узнає се за відповідне. Хто би однак з членів без суду мирового або суду братського, а також без позволення Братства удав ся на судову дорогу, буде караний грошевою карою в той висоті, яку присудять члени на мітінгу.

Точка 43. Статут сей може бути змінений на річнім або надзвичайнім мітінгу спеціально в тій справі скликанім.

²⁵ в оригіналі – без важной причини повторено двічі.

Точка 44. Братство се не може бути розв'язане так довго, як довго в нїм позістає сім членів. Коли би число членів сего Братства так змаліло, що числ[ил]о би меньше сім членів, тоді має бути розв'язане, а весь масток має перейти на ціль Парохії, після ухвали остатнього мітінгу.

Довідка про автора

Автор цієї публікації **Олесандер Кобаса** народився 12 серпня 1923 р. в с. Мацина Велика Горлицького повіту на західній Лемківщині (нині – Польща). Вчився в рідному селі, в Горлицькій гімназії та Українському технічно-господарському інституті в Подебрадах (Чехія). В 1943 р. був заарештований гестапом, а після втечі з тюрми висланий на примусові роботи в Німеччину. Після війни опинився в таборах для „переміщених осіб” (DP) у Кеснях, Утлічі, Штаубінгу та Друммонді. В останньому таборі він відкрив невеличку книгарню. Згодом при німецькій книгарні в м. Ноймаркт заснував український відділ та мінівидавництво.

В січні 1946 р. одружився із землячкою Ольгою. Разом виховали трое дітей: синів Ігоря (нині військового), Зиновія (аптекаря) та доньку Іванну (секретарку в школі). В 1949 році сім'я Кобасів переселилася в м. Честер в ЗДА, де Олесандер працював робітником у металургійному заводі та з перших же днів залучився до українського громадського життя. Там він багато років був головою українського допомового товариства „Самопоміч”, співредактором ж. „Честерський Лис Микита” та бюле-

тень „Новинки”, співзасновником драматичного гуртка тощо.

В 1962 р. О. Кобаса з сім'єю переселився у м. Вілліямстовн, де живе й досі. Вже в 1963 р. він там заснував відділ Організації Оборони Чотирьох Свобід України і до 1978 р. був його головою. Довгі роки він був куратором Української Церкви св. Петра і Павла та одним з ініціаторів побудови нової української церкви в цьому місті.

Після відходу на пенсію культурно-громадська робота О. Кобаси стала ще більш інтенсивною. В м. Вілліямстовні він щороку організує святкування Дня Соборности України 22 січня, Дня Незалежности України 24 серпня, бере активну участь в релігійних заходах української громади міста, часто дописує до української преси тощо.

Важливою є і спонсорська активність О. Кобаси. Із своїх чесно зароблених грошей, він, наприклад, подарував 50.000 дол. Львівській Науковій бібліотеці ім. Стефаника, а 10.000 дол. на заснування української фундації „Карпати” у Пряшеві. Кілька тисяч доларів він жертвував на побудову в Україні церков, пам'ятників, на підтримку преси та на гуманітарну допомогу.

В 90-х роках він кілька разів побував в Україні, де живуть його сестри (батьки після насильної депортації в рамках акції „Вісла” повмирали) та численні друзі. Під час кожної подорожі він залишав поважні суми на благодійні цілі.

Одним з подарунків Україні та українській громаді міста Вілліямстовна є і ця невеличка книжечка О. Кобаси.

М. Мушинка

Олександр Кобаса – Від Братства до Союзу
До 90-ліття поселення українців у Вілліямстовні (1915-2005)
Фундація „Карпати”, Пряшів – Вілліямстовн 2005
БІБЛІОТЕКА ОКО (Олександр Кобаса) №13
Упорядник та редактор: Микола Мушинка
Обкладинка: Сергій Панчак
Комп’ютерний набір: Магда Мушинка

